

INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA SINONIM SO'ZLARINING O'XSHASH VA FARQ QILUVCHI JIHATLARI

Baltayeva Nodira Timur Qizi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Xorijiy til va adabiyoti (ingliz tili) yo'nalishi magistranti

Annotatsiya: Zamonaviy dunyoda leksik sinonimiyaga jiddiy e'tibor berish kerak, chunki tilning sinonimik boyligini bilish inson nutq madaniyatining muhim shartidir. Bundan tashqari, o'rganilayotgan tilning sinonimlari zaxirasi yangi ko'nikmalarni sifat jihatidan o'zlashtirish va muloqotda til to'sig'ini yengish imkonini beradi.

Kalit so'zlar: ingliz tili, o'zbek tili, sinonimlar, tahlil, lug'atlar zahira, talaffuz.

СХОДНЫЕ И РАЗНЫЕ АСПЕКТЫ СИНОНИМОВ В АНГЛИЙСКОМ И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ

Балтаева Нодира Тимуровна

Чирчикский государственный педагогический университет

Магистр иностранных языков и литературы (английский)

Аннотация: В современном мире серьезное внимание следует уделять лексической синонимии, ведь знание синонимического богатства языка является важным условием речевой культуры человека. Кроме того, запас синонимов изучаемого языка позволяет качественно осваивать новые навыки и преодолевать языковой барьер в общении.

Ключевые слова: английский язык, узбекский язык, синонимы, сравнительный анализ, словарный запас, произношение.

SIMILAR AND DIFFERENT ASPECTS OF SYNONYMS IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES

Baltayeva Nodira Timurovna

Chirchik State Pedagogical Institute

Master in Foreign Languages and Literature (English)

Annotation: In the modern world, serious attention should be paid to lexical synonymy, because knowledge of the synonymous wealth of the language is an important condition of human speech culture. In addition, the reserve of synonyms of the studied language allows to master new skills qualitatively and overcome the language barrier in communication.

Keywords: English, Uzbek, synonyms, analysis, replacement, pronunciation.

Kirish (Introduction). Sinonimiya yunoncha sinonimiya – “omonimiya” soʻzidan til tizimining bir belgi uchun bir nechta belgisiga ega boʻlish qobiliyatiga asoslanadi va tilda obʻyektiv dunyoning turli xususiyatlarini minimal til vositalaridan foydalangan holda aks ettirishga yordam beradi.[1] Nutqda sinonimlar ikkita asosiy vazifani bajaradi – oʻrnini bosish, bir birlik ikkinchi birlik bilan almashtirilganda soʻzlashda takrorlanishni oldini olish maqsadida unga semantik jihatdan adekvat boʻlish va aniqlashtirish vazifasi.[2]

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili (Literature review). Sinonimlar bir, ikki va undan ortiq soʻzdan tashkil topadi. Masalan buloq — chashma sinonimlar qatori ikki soʻzdan, yuz, aft, bashara, bet esa bir qatorli soʻzdan iborat. Sinonimlar qatori esa koʻp soʻzlardan tuzilgan.[3] Koʻp maʼnoli soʻzlar muayyan maʼnosi yoki maʼnolari bilan bir yoki birdan ortiq sinonimlar qatoriga kirishi mumkin. Masalan bitirmoq soʻzi bir maʼnosi bilan tugatmoq, tugallamoq, tamomlamoq soʻzlari qatoriga, boshqa maʼnosi bilan ado qilmoq, yoʻqotmoq, yoʻq qilmoq soʻzlari

qatoriga kiradi.[4] Sinonimlarlar qatoridagi bir soʻz bosh soʻz hisoblanadi. Bosh soʻz, odatda, hozirgi adabiy tilga mansubligi, emotsional boʻyoq, uslubga koʻra betarafligi xususiyatlari bilan shu qatordagi boshqa soʻzlardan farqlanadi hamda xuddi shu xususiyatlariga koʻra tilda boshqalariga nisbatan keng qoʻllaniladi.

Tadqiqot metodologiyasi (Research Methodology). Nutqda sinonimlarning har biridan ularga xos belgi xususiyatlarni hisobga olgan holda foydalanish muhim ahamiyatga ega. Sinonimlar maʼnodosh soʻzlar shakli har xil, maʼnosi bir biriga yaqin boʻlgan soʻzlar. Sinonimlar bir soʻz turkumi doirasida yuzaga keladi barcha soʻz turkumlarida sinonimlik mavjud. Sinonimik qatordagi asosiy soʻz dominanta deyiladi.[5] U uslubiy betaraf boʻladi, masalan: yuz, chehra, jamol, bashara, turq. Yuz dominanta, asosiy soʻz, u uslubiy betaraf.

Tahlil va natijalari (Analysis and results). Biz yuqorida koʻrib chiqqan boʻlimlarda taʼkidlab oʻtilgan umumnazariy mulohazalar. Shuningdek, ingliz tili boshqa soʻzlardan koʻpgina soʻzlarni meros qilib oldi va baʼzi nusxalarini saqlab qoldi. Aynan shuning uchun baʼzi soʻzlar bir biriga oʻxshash yoki ovoz chiqarib aytilmaydi, ammo bu qoʻshimcha mavzular. Ingliz tarixi davomida frantsuz, lotin va yunon tillaridan keng qarz olish natijasida turli xil registrlarni egallagan sinonimlar guruhlari ular ishlatilishi mumkin boʻlgan kontekstlar, *ozodlik va ozodlik, baxt va saodat, chuqurligi va chuqurlik* deb yozgan yozuvchi Simon Horobin.

Xulosa va takliflar (Conclusion/Recommendations). Xulosalaydigan boʻlsak, sinonim soʻzlar shunchaki xashamdorlik emas, balki tilning chinakam boyligidir. Sinonimlar soʻzning maʼnoli shakllaridan biri boʻlib, talaffuzi, yozilishi har xil, birlashtiruvchi maʼnosi bir xil boʻlgan qoʻshimcha maʼno nozikligi, emotsion maʼnosi qoʻllanishi kabi bir qator xususiyatlari bilan oʻzaro farqlanadigan soʻzlardir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI:

1. Алехина А.И. Семантические группы в фразеологии современного английского языка. – М., 1977. 2. Смиринцкий А.И. Синтаксис английского языка. – М., 1957 3. Tursunov U., Muxtorov J. Hozirgi o'zbek adabiy tili. – T., 1975
2. Manba: <https://englishfull.ru/leksika/sinonimy.html>
3. Mamatov, A., & Mirzaakbarov, S. B. (2019). UZBEK COMPERATIVE ANALYSIS OF HYPONYMY IN ENGLISH GRADUONYMIC PHRASEMES. Central Asian Problems of Modern Science and Education, 4(2), 617-625.
4. Mamatov, A. (2020). O'zbek tili frazeologiyasi. Архив Научных Публикаций JSPI.
5. Mamatov, A. (2020). ANTONIMIYA ASOSIDA FRAZEOLOGIK SHAKLLANISH MASALALARI. Архив Научных Публикаций JSPI.
6. Алехина А.И. Семантические группы в фразеологии современного английского языка. – М., 1977.
7. Смиринцкий А.И. Синтаксис английского языка. – М., 1957